

De sluitende aanpak schulden

*De integrale aanpak van schulden door
onderwijs, maatschappelijke dienstverlening,
gemeenten en sociale ondernemers.*

We vormen een cirkel om jou heen.

Je bent en blijft in beeld.

Tot je het zelf kunt.

Nieuw: 'Sluitende aanpak van schulden' voor kwetsbare jongeren

- **De sluitende aanpak schulden** is bedoeld voor jongeren van het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs. Zij komen na hun 18^e verjaardag zonder hulp massaal in de schulden en krijgen veel te laat de hulp die zij nodig hebben rondom de 18^e verjaardag. Deze aanpak kan uitgebreid worden naar het vmbo.
- **De sluitende aanpak schulden** is in eerste instantie bedoeld voor een afgebakende kwetsbare groep. Om deel uit te maken van het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs heb je een toelaatbaarheidsverklaring nodig van het samenwerkingsverband VO-onderwijs. De eerste groep die we op deze manier oppakken zijn leerlingen van het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs met een toelaatbaarheidsverklaring. Hierdoor is deze groep een mooie afgebakende groep om mee te beginnen.
- **De sluitende aanpak schulden** steekt alle energie in de voorkant van het proces en begint als er nog geen schulden zijn. We laten niet meer los tot het goed gaat en de leerling in een veilige financiële situatie zit. Het kan zijn dat het sluitstuk niet zelfredzaamheid is maar beschermingsbewind. De sluitende aanpak betekent dat je op tijd in beeld komt bij de schuldhulpverlening, namelijk op het moment dat er nog geen schulden zijn. Hierdoor bouwen we een vertrouwensrelatie op. De Geld Gappies kunnen effectief beginnende schulden op tijd signaleren en oplossen. Het huidige probleem bij bijna alle gemeenten in Nederland is dat nu alle hulp aan de achterkant van het proces is georganiseerd. Dat is te laat! Op dat moment staat het water de jongeren al aan de lippen. Ze kunnen met de torenhoge schulden niet anders meer dan zich bij de hulpverlening aanmelden. Verslagen en zonder zelfvertrouwen komen ze binnen. Dat kunnen we voorkomen!
- **De sluitende aanpak schulden** draait nu als pilot in Amsterdam. Het is een samenwerking van Orion, De Dreef, Money Start, You4Youth, gemeente, scholen, de buurtteams, vrijwilligers en andere lokale professionals.
- **De sluitende aanpak schulden** is beleidsmatig een combinatie van preventie en vroegsignalering voor wanneer de eerste betalingsachterstanden ontstaan.

Waarom is een sluitende aanpak nodig?

Drie blinde vlekken van het huidige beleid:

1. Jongeren met LVB-problematiek hebben aantoonbaar drie jaar achterstand, maar zijn voor de wet gewoon financieel verantwoordelijk als ze 18 worden.
2. Er is een verantwoordelijkheidsgat in de financiële overgang naar 18 jaar, waardoor jongeren niet op tijd de hulp krijgen die ze nodig hebben.
3. Jongeren maken allemaal dezelfde fouten. Als ze allemaal dezelfde fouten maken, kunnen we hen ook leren om deze fouten niet te maken.

Ambitie

Doelstelling is dat het beleid gaat veranderen en dat de schuldhulpverlening aan de voorkant gaat werken en minder aan de achterkant. Dit zou betekenen dat ze kwetsbare jongeren met 17,5 jaar oppakken en begeleiden naar een schuldenvrij leven.

De sluitende aanpak schulden bestaat uit 4 onderdelen:

Doorlopende leerlijn: Money Start en You4Youth hebben in samenwerking met het speciaal onderwijs een doorlopende leerlijn 'financieel zelfredzaam' ontwikkeld. Deze start op de 1^e dag dat zij naar het praktijkonderwijs, speciaal onderwijs en vmbo gaan en eindigt als zij van school afgaan met het doel dat ze financieel zelfredzaam zijn.

'Hoe word je rijk?' is een vast onderdeel van de doorlopende leerlijn en verzorgt diepgang door de onderdelen: wat verandert er als je 18 wordt? Hoe kan je in de schulden komen? En hoe voorkom je dat? Het effect van de lessen is kennistoename (ik snap het), toename in handelingsbegrip (ik kan het) en actiebereidheid (ik ga het ook doen).

Geld Gappie: Als de leerlingen na de leerlijn en de 'Hoe word je rijk?' lessen niet zelfredzaam zijn, dan zorgen we dat ze door een integrale aanpak van het onderwijs, de ouders, de schuld-hulpverlening, Money Start en You4Youth opgepakt worden met intensieve begeleiding.

Ping Ping: (Initiatief van Innovatielab Sociaal Gemeente Amsterdam) de leerlingen die wel zelfredzaam zijn, kunnen met Ping Ping als persoonlijke routeplanner op een leuke en makkelijke manier hun (financiële) zaken regelen en hun basis op orde te brengen. Zo weet e precies wanneer en wat ze moeten regelen bij het life event 18 worden.

	De sluitende aanpak schulden
Stap 1*	Scholen bieden zelf een doorlopende leerlijn '18 worden' aan. Vanaf leerjaar 1 leer je wat je moet kunnen om financieel zelfredzaam te worden. Een onmisbaar onderdeel van deze doorlopende leerlijn zijn de gastlessen 'Hoe word je rijk?' (en 'Cash Money Budget') in Amsterdam.
Stap 2	In verschillende leerjaren krijgen de leerlingen gastlessen van 'Hoe word je rijk?', waarbij zij les krijgen van jongerenschuldverleners, politieagenten en andere schuldenprofessionals en peer educators. Vreemde ogen dwingen, zeggen de scholen. Centraal staat 'Hoe kan je in de schulden komen en hoe voorkom je dat?'.
Meetmoment	Ben je na de doorlopende leerlijn redzaam of zelfredzaam? Als je redzaam bent, heb je nog hulp nodig en ga je naar stap 3.
Stap 3	Geld Gappie pakt kandidaten in de leeftijd van 17,5 jaar op die kwetsbaar zijn en waarvan de school inschat dat het hen en hun warme netwerk niet lukt om de financiële zelfstandigheid in goede banen te leiden. Het werkproces is: school selecteert de leerlingen die 17 tot 17,5 jaar oud zijn en meldt de leerlingen aan voor een Geld Gappie (lees; schuldhulpverlener/sociaal raadslieden). School belt de verzorgers/hulpverleners en zorgt ervoor dat de leerlingen warm aan een Geld Gappie worden gekoppeld. Er worden afspraken gemaakt over wat er wordt opgepakt. Daarna wordt de kandidaat 1,5 jaar begeleid. Beginnende schulden worden direct opgepakt en zoveel mogelijk in goede banen geleid.
Meetmoment	Ben je na de begeleiding van een Geld Gappie redzaam of zelfredzaam? Als je redzaam bent heb je nog hulp nodig en ga je naar stap 4.
Stap 4	De leerling is schulden aan het maken of laat een grote afhankelijkheid zien in het regelen van geldzaken. De leerling wordt in het eerste geval overgedragen aan schuldhulpverleners. Bij een grote afhankelijkheid wordt budgetbeheer geregeld.

* Scholen bieden niet zelf een doorlopende leerlijn '18 worden' aan en de gastlessen van 'Hoe word je rijk?' en 'Cash

Money Budget' zijn de enige lessen die ze krijgen voorafgaand aan de financiële verantwoordelijkheid met 18 jaar. Stap 1 is dus noodzakelijk, maar wordt zonder implementatie van deze aanpak nog niet gedaan in het onderwijs.

Het project 'Hoe word je rijk?'; 10 jaar best practice

- 'Hoe word je rijk?' richt zich op leerlingen van 15 tot 18 jaar in het voortgezet onderwijs en stelt zich tot doel om met een zorgvuldig uitgedacht onderwijsprogramma jongeren noodzakelijke tools mee te geven om niet in de schulden te komen na de 18e verjaardag.
- 'Hoe word je rijk?' werkt nauw samen met het onderwijs, de maatschappelijke dienstverlening, jongerschuldhelpverlening, de politie, maatschappelijke organisaties, de gemeente en jongeren zelf. Jongerschuldhelpverleners geven aan dat jongeren allemaal dezelfde fouten maken.
- De visie van Moneystart is dat als jongeren allemaal dezelfde fouten maken, dan kan je ze ook specifiek onderwijzen om deze fouten niet te maken.
- In intensieve samenwerking met jongerschuldhelpverleners zijn zes lessen uitgedacht, die op een gedetailleerde manier onderwijzen wat jongeren wel en niet moeten doen om niet in de schulden te komen. De onderwerpen van de lessen zijn de belangrijkste oorzaken waardoor jongeren de meeste schulden maken.
- De onderwerpen zijn zorgverzekering, studiefinanciering, boetes, incassotraject zelf en fraude.
- Ieder jaar actualiseren we de informatie door de jongerschuldhelpverleners in te zetten om de lessen aan te passen aan de veranderende omstandigheden.
- De lessen worden gegeven door professionals uit het werkveld, zoals jongerschuldhelpverleners, budgetcoaches en politieagenten (zij geven in Amsterdam Nieuw West al drie jaar in uniform de boete les).
- Ook staan jongeren die zelf schulden hebben voor de klas als ervaringsdeskundige (= peer educator). Zij vertellen hoe vreselijk het is om hoge schulden te hebben en hoe lang het duurt voordat je er daadwerkelijk uit bent.
- Onze focus ligt op risicojongeren die lessen volgen in het praktijkonderwijs, het speciaal onderwijs en het vmbo.
- Om de informatie goed over te dragen aan jongeren, sluiten we zoveel mogelijk aan bij de leef- en denkwereld van jongeren door onder andere speciaal voor 'Hoe word je rijk?' geproduceerde films, diverse interactieve opdrachten en uiteraard de peer educators in te zetten.
- 'Hoe word je rijk?' mag zichzelf best practice noemen.
- Het project 'Hoe word je rijk?' is volgens Wijzer in Geldzaken (organisator en initiator van de "Week van het Geld") een van de meest succesvolle preventie projecten in het voortgezet onderwijs.
- De samenwerking met het voortgezet onderwijs is een expertise van Money Start.

Cijfers van 'Hoe word je rijk?'

Bereik 2014 t/m 2022

13	gemeenten*
82	scholen
28.690	leerlingen
8.701	lessen
1.681	klassen
142.267	leerlingcontactmomenten

*Gemeenten die het lesprogramma 'Hoe word je rijk?' afnemen:

Amsterdam	Almelo
Almere	Alkmaar
Haarlem	Hoorn
Harderberg	Hollands Kroon
Purmerend	Gouda
Rotterdam	Tilburg
Zaanstad	

Beoordeling leerlingen 2014 t/m 2021

Gemiddelde

8,2	Wat vind je van de lessen van 'Hoe word je rijk?'
8,6	Heb je iets nieuws geleerd in de lessen van 'Hoe word je rijk?'
9,0	Vind je het belangrijk om te leren wat er allemaal verandert als je 18 jaar wordt/bent?
8,7	Wat vind je van de docent die les gaf?
8,7	Wat vind je van de ervaringsdeskundige jongere die zijn levensverhaal deelde?

Afgenomen onder 18.171 leerlingen

Beoordeling docenten school 2014 t/m 2021

Gemiddelde

8,6	Wat vindt u van het feit dat dit onderwerp aan uw klas/school is aangeboden?
8,3	Wat vond u van de inhoud van de lessen?
8,4	Vindt u het noodzakelijk dat deze lessen worden gegeven?
8,2	Was de lesstof geschikt voor deze doelgroep?
8,1	Wat vond u van de lesopbouw?
8,3	Hoe vond u de presentatie van de docent?
8,1	Wat vond u van de filmpjes die werden ingezet tijdens de lessen?

Afgenomen onder 498 docenten

Geld Gappie

Prijs gewonnen 2020

- Geld Gappie heeft de eerste prijs gewonnen bij het samenwerkingsverband Amsterdam en Diemen (<https://www.swvadam.nl>) vanuit de innovatiegelden 2020 en is opgezet vanuit het speciaal onderwijs.
- De jury bestond uit schooldirecteuren en leerlingen, die unaniem voor Geld Gappie hebben gekozen.

Geld Gappie

'Geld Gappie' richt zich op leerlingen vanaf 17 jaar in het praktijkonderwijs en speciaal voortgezet onderwijs en stelt zich tot doel om met een zorgvuldig uitgedacht programma jongeren uit de schulden te houden. Er verandert veel als jongeren 18 jaar worden en financieel verantwoordelijk zijn voor de wet. Niet alle jongeren en hun ouders kunnen dit zelfstandig in goede banen leiden. Kern van de aanpak is dat de school de ouders en leerlingen actief selecteert, werft en benadert om gebruik te maken van een Geld Gappie. Deze leerlingen ontvangen intensieve begeleiding van een professionele preventieve coach- de Geld Gappie- die verder werkzaam is als jongerenschuldhulpverlener of sociaal raadslid van de maatschappelijke dienstverlening. Deze coach gaat letterlijk naast de leerlingen en de ouders zitten om te helpen bij het regelen van belangrijke financiële zaken, zoals het aanvragen van een DigiD of een zorgverzekering voor de leerling. De leerlingen gaan het ook *samen zelf* doen en kunnen daarnaast terugvallen op een maatje (vrijwilliger). Omdat ouders in het traject worden meegenomen, kunnen zij online zien hoe Geld Gappie de financiële begeleiding van de jongeren vormgeeft en dit nu ook zelf op pakken.

Geld Gappie is nadrukkelijk geen hulpverlening. Wanneer professionele hulp en ondersteuning op gebied van (dreigende) schulden of op sociaal maatschappelijk gebied nodig is, pakt de maatschappelijke dienstverlening deze op vanuit de reguliere hulpverlening of vindt anderszins verwijzing plaats.

Het project voldoet aan de AVG en kwaliteitseisen van maatschappelijke dienstverlening.

De kracht van het project

Leerlingen van het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs worden door dit project op tijd (nog voor er problemen zijn) overgedragen door de school aan de schuldhulpverlening. De schuldhulpverlener noemen we een Geld Gappie.

De pilot laat zien dat:

1. Leerlingen een Geld Gappie volledig vertrouwen. Dit komt door de warme overdracht met school en de afspraken met de ouders/verzorgers.
2. De professional 'Geld Gappie' overal in mag meekijken, van bankzaken tot toeslagen.
3. We starten als er nog geen schulden zijn en doen er alles aan om het te voorkomen door vinger aan de pols te houden.
4. De problemen extreem snel worden gesignaleerd, binnen 1 tot 2 weken (pinpasfraude, gokken, boetes etc).
5. De problemen daardoor heel snel kunnen worden opgepakt, waardoor het lukt om erger te voorkomen.

Samen belangrijke zaken te regelen:

- DigiD aanvragen
- Zorgverzekering
- Zorgtoeslag
- Andere toeslagen
- Boetes regelen
- Woningnet inschrijven
- Belastingen
- Contracten aangaan (mobiele telefonie)
- Budgetplan maken
- Eventueel DUO

Een jaar nazorg en borgen sluitende aanpak schulden

De leerlingen worden een jaar lang gevolgd. Eens in de maand loggen ze nog in met Geld Gappie op alle overheidssites, waardoor alles gecontroleerd wordt.

- Leerlingen die voldoende bagage hebben na de scholing en begeleiding zijn zelfredzaam en laten we vrij. De groepsapp gaan we niet opheffen, dus wanneer er iets is kunnen ze ook in de toekomst direct appen met de hulpverleners.
- Leerlingen worden bij schulden overgedragen aan de schuldhulpverlening.
- Leerlingen die geen schulden hebben, maar wel last hebben van impulsiviteit, worden overgedragen aan budgetbeheer (vrijwillig).
- Leerlingen die zeer problematische stapelproblematiek hebben, worden overgedragen aan beschermingsbewind.